Oscar Wilde

EN HEL LITTERATUR har uppstått kring Oscar Wilde. Vänner, av vilka några posthuma, har lämnat sina bidrag; lord Alfred Douglas, som genom att väcka Wildes lidelse blev den omedelbara anledningen till hans fall, Robert Sherard, som skrivit om deras olyckliga vänskap — en realitet endast under ett par korta perioder —, Robert Ross, utan tvivel en verklig vän, Frank Harris såsom alltid grov och overdrivfig, men uppriktig och laddad med belysande anekdoter. Lysande ögonblicksbilder har givits av personer som endast några få gånger träffat Wilde, främst André Gide och Laurence Housman. Härtill kommer en rad regelrätta biografier, senast av *Hesketh Pearson* (The life of Oscar Wilde). Pearsons bok hör genom sin rikedom på faktiska uppgifter, av vilka många är nya, till de bästa. Men någon systematisk litteraturhistorisk analys av hög klass har så vitt bekant ännu icke publicerats, ej heller en med vetenskaplig metod utarbetad biografisk undersökning. Uppmärksamheten har i regel koncentrerats till två ting. Wildes kvicka konversation och de rättegångar som slutade med att han dömdes till två års tukthus. Även tiden av rent förfall efter straffets avtjänande — 1897—1900 — har ingående skildrats, men man får här knappast mer än en banal bild av upplösning i alkoholhemens tecken.

Den antydda begränsningen är väl förståelig. Omkring 1890 var Wilde tämligen okänd, och framför allt togs han inte på allvar; han framstod främst som en speciellt frick och reklamhungrig representant för "den estetiska rörelsen". I början av 90-talet slog han igenom, han skrev fyra briljanta komedier och spelades på Londons främsta teatrar; med en inkomst av 150.000 kronor om året kunde han åntligen tillfredsställa sin lust till lyx och framför allt till utsvävningar. Då han på våren 1895 dömdes för homosexualitet och från salongerna och lyxkrogarna plötsligt förpassades till fängelset har det varit naturligt att stanna vid detta fall, att betona omkastningen och att framhäva den erotiska perversitet, som ledde till katastrofen. Wilde själv hade genom Dorian Grays porträtt givit sina levnadstecknare instruktioner; de satte in honom som hjälte i den roman han skrivit några år före avslöjandet.

En av de frågor man ställer sig vid läsningen av böcker om Wilde är om inte detta schema lett till förvanskning av hans bild. Wilde framställes som en hjälte inom litteraturen och i salongerna, vilken plötsligt genom en ålderdomlig paragraf i den engelska strafflagen förvandlas till förbrytare. Denna bild är icke helt felaktig, men den ger efter allt att döma icke det väsentliga. En rad skildringar, som av vederbörande författare i regel ges generat och i förbigående, tyder på att Wildes liv under åren före processen var en nästan oavbruten debauche. I det brev till Douglas från fängslet som i förkortad form blivit De Profundis beskriver Wilde — i stark irritation mot Douglas — de båda vännernas gemensamma liv; restaurantbesöken, som kostade några hundra kronor om dagen, omfattade lunch, middag och supé med champagne. Det var här icke fråga om ett mondänt liv à la Dorian Gray, utan om systematiska utsvävningar. I levnadsordningen ingick täta besök på bordeller för homosexuella; de återfinnes romantiserade i Dorian Gray, men den brutala verkligheten framträder i Gides skildring i "Si le grain ne meurt". Sin familj försummade Oscar Wilde totalt — hustrurna träktighet tycks för övrigt ha varit häpnadsväckande —, långa tider bodde han i en svit på Savoy med motiveringen att han inte hade barn på nätterna; sina skådespel skrev han under några korta och hektiska veckor, efter all sannolikhet under stark spritkonsumtion. Medan Oscar Wildes biografer, under ivriga försäkringar att de inte är pryda och fördömande, jämförelsevis utförligt talar om kärleken till Douglas och processernas avslöjanden, gör deras tolerans helt inför den allmänna atmosfär av korruption och debauche som omgav Wilde. Det tabu som lättats i fråga om erotiken tenderar för övrigt över huvud att upprätthållas beträffande alkoholismen, sannolikt därför att denna är mer farlig ur begränsad social synpunkt — den gör personer odugliga till arbete.

På flera punkter lär emellertid Wildes förfall, icke minst när det gäller alkohol, bilda en nödvändig bakgrund för förståendet av hans insatser. Hans kvickhet klimetecknas av Reniér på ett utmärkt sätt: "en självklar sanning kastas om, och likväl blir satsen i sin nya form inte blottad på sant förnuft". Denna teknik, kombinerad med bisn, men mycket associationer, är enligt vardaglig erfarenhet något för ruset utmärkande. Den användes främst av två engelska författare, Wilde, som mänskligt att döma under årutal icke var nykter efter kl. 1 på dagen, och Chesterton, vilken enligt sin senaste biograf, Maisie Ward, under sina måttligare perioder dragit åtminstone tre eller fyra flaskor bourgogne varje dag. Det är en omisskännlig stämning av lätt berusning eller åtminstone av "dagen efter" i bådas fladdrande, orimliga och tjusande lustigheter. Och man har därjämte en ständig känsla av rieken att kvickheten skall bli litet för vägbalsig, litet för stollig: ett glas till, och paradoxen blir en sluddrig dumhet.

Vid några tillfällen före katastrofen sade sig Wilde ha en förkänsla av olycka, och samtidigt talade han om att han måste lopa linan ut, "fulborda sitt öde"; efteråt fantiserade han om sin likhet med Kristus och trodde sig stundom ha utfört ett slags frivillig offergäring genom sin fängelsetid. Även dylika föreställningar måste ses mot bakgrunden, icke av tillfälliga lagöverträdelser, utan av ett liv i utsvävningar. Man kan, om man så vill — och Wilde skyggade icke härför — tala om en känsla av tragisk nödvändighet och tillika om en längtan efter renhet; objektivt sett förelåg utan tvivel den vaga ångest som följer med ohämmade njutningar, och ett häremot svarande behov av lugn, ordning, harmoni — vad Wilde med förakt kallade lycka i motsats till nöje. Möjligt är också, som Edmund Wilson påpekat, att Wildes syfilis var en väsentlig orsak både till hans begär att "fånga ögonblicket" och till förstoringen av de känslor som åtföljde hans jakt. I fråga om denna syfilis, liksom beträffande alkoholismen, har biografierna lakttagit en komisk diskretion.

I vad mån Wildes liv formades efter hans åskådning kan icke fastställas. Säkert är att hans åskådning passade hans liv. Den byggde på den speciella form av romantik som genom Burckhardt och Pater blev populär i slutet av 1800-talet, på renässansdyrkan. Wilde bar ständigt med sig Paters bok om renässansen, och få människor har så plikttroget sökt att följa mästarens lära. Det gällde att göra livet till en serie av starka upplevelser, av sensationer. Man måste brinna "med en eld, hård som en ädelsten", fånga varje "utsökt passion", leta efter allt som kunde "egga sinnena", "nyfiket pröva nya åsikter och söka nya intryck". Det gällde icke, som hos Rousseau och Byron, att odla känslorna, att älska, gråta och hänföras, utan att reta sinnena, att göra livet till ett äventyr genom att sätta nyheten, det överraskande, egendomliga, jäktfulla i system. Man kunde icke, såsom renässansmänniskan, erövra och mörda, men man kunde njuta av färg och doft, dricka och förföra. Bland föregångarna till denna sensationens romantik var Stendhal, bland efterföljarna — utom raden av författare kring sekelskiftet — futurismen och Mussolini. Wilde hade bland annat genom sin stora begåvning, sin charm och sina oerhörda kroppskrafter stora förutsättningar att följa Paters bud. Men även han synes ha tröttnat på sensationen som rutin, även om han aldrig övergav dess teori.

För de flesta lär Wilde, trots sin intelligens, sin sinnrikhet, sina, underbara infall, inte framstå som en verkligt stor författare. Det är tvivelaktigt om skalden Wilde hårdt nog sökas i hans åskådning; de största författare kan frodas på de plattaste teorier. Kanske måste man falla tillbaka på det enkla, men väsentliga påståendet att hans prestationer inte verkar "äkta", att man inte tror på någon personlig tändning hos författaren. Påpekandet att Wilde aldrig klartänkta och till och med djupa saker hjälper inte; den enes tal om allings fängelighet blir banalt som en svordom, den andres gripande som en profetia. Wilde blir sällan gripande, inte ens då han anser sig skriva med hjärtehlod, såsom i "The ballad of Reading goal". Och kanske beror detta på att han inte bara i teorin och i levernet, utan även i sin karaktär var lättsinnig i ordets egentliga mening, hade ett lätt sinne. Under sin fängelsetid och under de värsta tiderna efter frigivningen kunde en obetydlig sak, som vidjade till hans intresse eller hans fåfänga, helt förändra hans stämning till glad, skämtsam, förtjust över att bilda medelpunkten. Man tvivlar icke på att han kände vad han hiktar, men man misstänker att han kände det under mycket kort tid och strängt taget stod utanför det hela. Verlaine, med liknande öden, kan på några rader ge en melankoli och en förtvivlan som Wilde aldrig uppnår. Den pamflettist som påstod att Wildes älskingsblomma var den gröna nejlikan hade inte så orätt. Det är, trots allt, något av pappersblommor över hans färgrika rabatter.

Herbert Tingsten

"Ett mästerverk
en gåva till alla bildningsintresserademänniskor."
Gustaf Myhrman i Sv. D. om

Nils Antoni
EN BOK OM
NERVER

"Det storartade i Antonis arbete är inte endast hans eleganta och träffsäkra analys av de själsliga problemen, utan också hans vilja att hjälpa. Han vill inge hopp och förtröstan med erfarenhetens och det levande livets egna argument, som han själv uttrycker saken.

Människor som har någon förmåga att tänka över sina själsliga problem kommer att ha verklig nytta av hans bok."
Gustaf Myhrman i Sv. D.

Rekvirera på nedanstående kupong!

I serien
Vår tids medicin
11:50, inb. 13:50

BONNIERS

BESTÄLLNINGSSEDEL
Från .....
(Här ifylles bokhandelns namn)
.....
eller, om bokhandel ej finns på platsen, från ALBERT BONNIERS FÖRLAG, Stockholm, rekvireras ..... ex. ANTONI, En bok om nerver; häft. à 11:50, ... ex. inb. à 13:50, ... (Härtill kommer oms. och, vid postförsändelse, porto)
Namn och titel .....
Adress .....
DN

GRÖNA DAMEN
gör succé hos herrarna

Om
Kenneth Roberts
nya bok "Gröna damen" skriver nu senast
EINAR MALM i Sv. D.:
"Förstklassig äventyrsläsning som man har enbart glädje av – inte bara en gång."
11:50, inb. 15:—
BONNIERS

Kort om Böcker

JAAKOBS UPPLEVELSER,
första delen av *Thomas Manns* romantetralogi om Josef och hans bröder, framstes 1933 av Bertil Malmberg, men denna översättning omfattade inte hela texten: flera svenskt, i synnerhet i första kapitlet. "Vid brunnen", både utelämnats. Ett verk av sådan betydelse som Thomas Manns, ett arkitektverk, präglat av skönhet, underfundighet och djupsinne, bör också för den svenska publiken vara tillgängt i sitt fullständiga skick. Vad som härvidlag rumphugget varit har nu helats av *Nils Holmberg*. Litteraturvärldens kan dra en stuck av lättnad över att han nu på svenska följa varje fas av Jaakobs upplevelser (Bonniers, 6:50). Att Bertil Malmbergs tolkning av Thomas Manns text har utomordentliga poetiska kvaliteter kan inte förnekas: Nils Holmberg betygar också sin tacksamhetsskuld till föregångaren. Den nya, fullständiga översättningen är ett ambitiöst och värdefullt arbete. Nils Holmberg har vinnlagt sig om den största trohet mot originalet, men samtidigt lyckats förlåna den svenska språkriktigt mycket av grundtextens fängslande stilistiska egenskaper: pondus parad med böjlighet, stralighet förenad med elvogt behag.

J. E.

ROVARE I OXFORD
Strömbergs (Wahlström & Widstrand, 12:50) börjar ganska hyggligt som ett kulturhistoriskt reportage från 1700-talets Oxford, men snart nog tröttnar författaren *D. L. Murray* och låter handlingen löpa ut i de tråkigaste rövarromantiska kringelkrokar. När huvudpersonen — den begåvade prästsonen — spårat ur till en Oxfords Lasarenaja och en tysk svartkonstnär vänder upp och ner på universitetet tröttnar läsaren definitivt, trots att några hundra sidor återstår. Plågas man sig igenom även dessa, skall man i slutet träffa själva kungen och vara med om den obligatoriska räddningen undan galgen i sista momangen. Ers Lundström har gjort (den ordinära) översättningen.

B. J—q

KRING DEN HELIGA GRAVEN
Polskan *Zofia Kossak* är en pålitlig författarinna av historiska romaner, och hon håller sig till intresseväckande tider och miljöer. *Den spetälske konungen* (Wahlström och Widstrand, 12:50) utspelas under korstågarkrig Jerusalems sista tid. Hennes förra bok, på vilken denna är en fortsättning, var betydligt tyngre, nu har hon begränsat formatet, och resultatet är ej mycket lättläst och spänsande. historia, som dessutom har förlagsten att vara historiskt korrekt. Men sällan har väl en författarinna fått så mycket till skloka av sitt ämne. Redan nästa fakta om uppförsingstiden i Jerusalem, när korsfararrikets tillkomst splittringen växer i kapp med demoralisering och det är den spetälske konungens järnvilja som håller riket samman, är i sig en roman. De yttre händelserna spelar också viktigare roll i boken än människoskildringen. Således som måste ha varit en utomordentligt fängslande person, får man endast stifta en mycket flyktig bekantskap med. Men sådana anmärkningar till trots läser man om den spetälske konungen och hans vilsegade efterträdare med mycket stort nöje. Man lockas att titta i historiska verk för att få litet vidare ram kring det man läst.

A. G. S—e

EN SKÄRGÅRDSKANNARE
Evert Wallers har förut kommit med två goda skärgårdsböcker, "I Rosägens famn" och "Höstemar". Båda vittnade om en djupare känsledom om ämnet än som är vanligt i liknande böcker. Författaren kan sina figurer och har ett rikt stoff. Hos dessa är de skärgårdsfolkets problem, och skildringarna får en rare av naturlyrik som inte blommar för mycket, han har berättarbegåvning och verdetärighet i en sund blandning.

Med höstens volym *Blå horisont* (Wahlström & Widstrand, 6:75) har han i stort sett bekräftat dessa omdömen. Det är en lävärd bok. Men på ett ställe gör författaren ett verkligt porträtt av Linus, en urgammal skärgårdsgubbe, som presenterna när han hemkommer från staden full och glad och träffar stormen med sin hushållerska, den trogna och dyrkande Ida. I den presentationen har författaren gjort en karikatyr efter känt mönster, men eftersom han inte är någon karikatyrist har det i stället blivit en grotesk.

Att rita karikatyrer är en särskild konstart. Få konstnärer behärskar den.

Många i Sverige skadade av alkohol

Finland är kanske det i Norden där man alltjämt ser de flesta fylleristerna på gatorna, men i Sverige ser man fler alkoholskadade människor på gatorna, den iakttagelsen var de nordiska delegaterna till De kristna samfundens nykterhetsrörelsens enige om, när de på måndagen sammanfattade en del intryck i samband med den nu avslutade studie och informationskursen.

Som orsak till detta anförde man att svensken i genen har gott om pengar och att spriten, trots allt, är relativt billig här. I gengäld var våra gäster mycket imponerade av det vetenskapliga uppbåd som i Sverige stöder nykterhetsrörelsens kamp, läkare, socialogen och andra. Särskilt de yngre vetenskapsmännen visar stort intresse för alkohologin, som man exempelvis i Finland ännu inte riktigt lärt sig ta på allvar.

Pastor L. P. Bjerno från Randers i Danmark berättade om den inomkyrkliga nykterhetsrörelsen, som i det blå korsets tecken driver ett slags ambulansfjänst mot fylleriet. Pastor Joh. Theodore Hovda, som är verksam inom Det Blå Kors i Norge, ansåg att den andliga vården förutsomtats vid de svenska alkoholisthemmen. På Vennigarn har man exempelvis inte gudstjänst mer än varnnan söndag, och dessemellan ingenting. I Norge har man nått goda resultat med en mer kontinuerlig kontakt mellan patienterna och deras religiösa vårdare.

De norska representanterna väntade sig en hel del av en ny kampfond som just startats för vetenskaplig utforskning av alkoholfrågorna. Man berättar på upp den till 1 million kronor, vilket även skall gå till folkupplysning i stor skala, delvis med broschyrer.

OFFICERARE LÄR MEDBORGARKUNSKAP.

— Det är min övertygelse att en förståndigt lagd medborgarundervisning har en stor mission att fylla, yttrade chefen för försvarsstaben, generalmajor *C. A. Ehrensvärd*, bl. a. i sitt hälsningsanförande när han på måndagen, inledde kursen för officerare som skall undervisa de värnpliktiga i medborgarkunskap. Kursen är gemensam för samtliga försvarsgrenar, som representeras av 30 elever, kaptener och löjtnanter. Den pågår t. o. m. den 3 oktober och är förlagd till Riksidrottsförbundets institut på Bosön. Ögonmärket ägde rum i artillleri- och ingenjörshögskolans lokaler och övervakar av flera av lärarna.

Genom att förvränga verkligheten vill konstnären få fram sanningen, en skämtsam, satirisk eller bitter sanning, i det här fallet blir sanningen vrängd i stället, och effekten utebliv. Man tror inte ett ögonblick på den berusade Linus, som drömmer i skottkärran, eller på den gnälliaktige Ida, som dör sen barn honom.

Men när författaren inte karikerar, utan målar på friskt och allvarsamt blir det bättre effekt. Den gamle sjömannens liv i hemmet, fattigdommet inåt landet där han ligger och tittar i taket och drömmer om de blir ett kapitel som fastnar i minnet. Över huvud taget har han sinne för den allvarliga bilden och kan ge riktiga, mejslade porträtt av de strävsamma, arbetande fiskarna, av miljön med stormbåtarna skär och blå horisont. Karikatyren skall han vänta med. Man märker det på ett antal försök i genren — den kvinnliga journalisten, som kommer utförande ned kamerornan för att intervjua en obligationsvinnare.

En sådan kvinnlig journalist finna inte; det gör mindre. Men författaren har kanske aldrig träffat en kvinnlig journalist. Atmosfone inte studerat dem ingående. Det måste man göra innan man gör en karikatyr.

Eld

"Ansgar" startar på Kalkuttatur

Missionsflygplanet "Ansgar" flög kl. 7.15 på måndagsmorgonen från Bromma med Kalkutta som mål och med samma besättning som vanligt. Flygkaptien Stefenson var befälhavare. Med planet följde 21 passagerare, varav fem barn.

Tio av passagerarna är av svensk nationalitet, tio av dansk och en av norsk. Från Kalkutta skall tre kvinnliga missionärer forsätta till Chungking i Kina med ett plan från British Airways. Det är fröknarna Ingrid Bakker från Norge, Ingeborg Hillius från Filadelfiaförsamlingen och Anna Pettersson från Örebromissionen. Slutmålen för deras resa är Hankou och Peiping. Under en enda månadsdag i Köpenhamn stiger denska passagerare ombord. Flygrutten är Amsterdam, Nizza, Rom, Aten, Kairo, Bagdad, Sharjah, Karachi, Allahabad, Kalkutta. "Ansgar" beräknas vara framme i Kalkutta den 28 september och åter på Bromma den 5 oktober.

Nästa tur skall gå till Sydafrika med start den 12 oktober. Därefter blir det sannolikt åter en flygning till Indien.

Höstens engelska nyheter i
FRITZES
engelska höstcirkel
Man får låsa 10 av de 15 nya böckerna och erhåller en bok när cirkeln är slut.

1. *Baldwin, Faith:* No private heaven
2. *Caldwell, Taylor:* The wide house
3. *Ferrars, Elizabeth:* Murder among friends
4. *Foldes, Yolanda:* Golden earrings
5. *Forester, C. S.:* Lord Hornblower
6. *Huxley, Aldous:* Time must have a stop
7. *Jordan, Heatfrey:* Landfall then departure
8. *Mason, A. E. W.:* The house in Lordship Lane
9. *Maugham, W. Somerset:* Then and now
10. *Maurier, Daphne du:* The king's general
11. *Reed, Douglas:* Yeomen's progress
12. *Stapps, Jonathan:* Death and the dear girls
13. *Vance, Ethel:* Winter meeting
14. *Welty, Eudora:* Delta wedding
15. *Winsor, Kathleen:* Forever Amber

Medlemsavgift 12:— kr., om byte saknas per post tillkommer 2.50. Bläckerna får bytas när som helst inom loppet av 3 veckor.
Ring och anmäl Eder i dag, eller sänd in ovanstående lista med de böcker Ni önskar läsa färgstickade. Vi sänder första boken omedelbart.
FRITZES
KUNGL. HOVBOKHANDEL,
Fredsgatan 2, Stockholm 16.
Tel. Ramsastorp.

Kungsholmsbor!
nu börjar Er bokcirkel

SVENSKA BOKCIRKELN
Aurell: Smärre berättelser
Bennett: Tid att byta hatt
Bergman: Epilogen
Bromfield: I dalen därbemma
Cain: Tre kvinnor
Conari: Theresa man
Costain: På farana breddgrad
Edqvist: Musik i märkret
Forester: Lord Hornblower
Freuchen: Ivala
Gobrawasbi: Den heliga lågnen
Graham: Jord och himmel höj
Hedberg: Större än du känsin ve
Hjorth Wetterström: Treklang
Lilja: Det hemlösa hjärtat
Linklater: Soldat Angelo
Mathe-Brown: Kim
Posse: Kring kunskapens träd
Roberts: Gröna damen
Shute: Hemligt uppdrag
Spong: Svarta tavlan
Ullman: Vita turnen
Wheatley: Det gyllene skinnet
Winser: Alfrid Amber
Wright: Black Boy

ENGELSKA BOKCIRKELN
Bellamann: Victoria Grandolet
Bock: Portrait of a marriage
Caldwell: The Wide House
Christie: Sparkling Cyanide
Costain: The Black Rose
Deeping: The Impudence of Youth
Farjeon: The Oval Table
Gibbons: The Bachelor
Grey: Wilderness Trek
Henderson: Water Under the Bridges
Hopple: The North Wind blows
Hoult: No Windows
Lewis: Cass Timberlane
Linklater: Private Angelo
Maugham: Then and Now
Maurier: The King's General
Morton: Lizzie beloved
Priestley: Bright Day
Roche: The Building of Jalna
Stagge: Death and the dear Girls
Stuart: Bad for Business
Tilsley: Jim comes home
Wakefield: Just Love
Wentworth: The Clock strikes twelve
Wright: Black Boy

25 att välja bland, 10 att låsa, 1 att behålla. 14:— inkl. oms.

Förslag till prisbelönta bokcirklar sändes på begäran!

Kungsholmens BOKHANDEL
Kungsholmstorg. Tel. 506720, 854720, 500175

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.